

GUVERNUL ROMÂNIEI
PRIMUL – MINISTRU

796
24.04.2018

PARLAMENTUL ROMÂNIEI
204/08.05.2018

Domnule președinte,

În conformitate cu prevederile art. 111 alin. (1) din Constituție, Guvernul României formulează următorul

PUNCT DE VEDERE

referitor la *propunerea legislativă pentru modificarea și completarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare și a Legii nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse între femei și bărbați*, inițiată de doamna deputat independent Oana Mioara Bîzgan-Gazral și un grup de parlamentari USR, PSD, PNL, ALDE, UDMR, neafiliați (**Bp. 684/2017**).

I. Principalele reglementări

Prin inițiativa legislativă se propune reglementarea „*hărțuirii morale la locul de muncă*”, definită ca fiind „*orice comportament exercitat cu privire la un salariat, de către un alt angajat care este superiorul său ierarhic, de către un subaltern și/sau de către un salariat comparabil din punct de vedere ierarhic, în legătură cu raporturile de muncă, care să aibă drept scop sau efect o deteriorare a condițiilor de muncă prin lezarea drepturilor sau demnității salariatului, prin afectarea sănătății sale fizice sau mentale sau prin compromiterea viitorului profesional al acestuia, comportament manifestat în oricare dintre următoarele forme:*

a) conduita ostilă sau nedorită;

- b) comentarii verbale;
- c) acțiuni sau gesturi”.

Totodată, aceasta vizează și stabilirea cadrului probator și sancționator corespunzător.

Potrivit *Expunerii de motive*, „Hărțuirea morală la locul de muncă nu este reglementată ca atare în legislația română. În ciuda faptului că este un fenomen des întâlnit pe piața muncii din România, aspect evidențiat de practica instanțelor judecătorești naționale în materie, în prezent nu există nici un act normativ care să definească conținutul unei atare fapte, precum și consecințele juridice ale săvârșirii acesteia”.

II. Observații

1. Coroborând prevederile demersului legislativ cu cele ale *Ordonanței Guvernului nr. 137/2000* și cu cele ale *Legii nr. 202/2002*, constatăm faptul că prevederile inițiativei legislative excedează obiectului de reglementare al actelor normative menționate.

Considerăm că textul propus poate crea confuzii, întrucât, potrivit definiției hărțuirii morale la locul de muncă, prevăzută la **art. 2 alin. (5¹)**, aceasta nu poate fi considerată nici „discriminare”, în sensul *Ordonanței Guvernului nr. 137/2000*, nici „discriminare pe criteriul de sex”, în sensul *Legii nr. 202/2002*, deoarece nu întrunește niciunul dintre elementele definitorii ale celor două noțiuni.

2. Apreciem drept excesivă intenția de introducere în sfera penală orice fel de fapte de hărțuire morală, în condițiile în care legislația generală a renunțat, în conformitate cu standardele Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO), la incriminarea faptelor de insultă și calomnie.

Astfel, cu ocazia elaborării *Legii nr. 286/2009 privind Codul penal, cu modificările și completările ulterioare*, s-a apreciat că incriminarea insultei și calomniei nu apare ca o necesitate din perspectiva jurisprudenței CEDO, conform căreia libertatea de exprimare este esențială într-o societate democratică, societate care trebuie să fie atât pluralistă, cât și democratică, cu consecința că libertatea de exprimare este garantată nu numai pentru opiniile sau ideile general acceptate de societate sau privite cu indiferență, ci și pentru ideile sau opiniile minoritare, care lovesc, șochează, nemulțumesc sau neliniștesc. Prin urmare, nici art. 8 și nici

art.10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale nu obligă statele să incrimineze penal faptele care, în urma libertății de exprimare, ar constitui atingeri aduse dreptului la respectarea vieții private, inclusiv a onoarei și a reputației. Așa fiind, dispoziții privind incriminarea insultei și calomniei nu se regăsesc în noul Cod penal.

Aspectele privind sancționarea insultei și calomniei și păstrarea abrogării acestor infracțiuni au fost discutate, de altfel, și în cadrul procedurilor specifice derulate în fața Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei față de executarea hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului – a se vedea în acest sens *Rezoluția – CM/ResDH(2011)73 Execution of the judgments of the European Court of Human Rights in five cases against Romania concerning criminal convictions of journalists for insult and/or defamation* – în care au fost reținute demersurile legislative efectuate de autoritățile române față de infracțiunile de insultă și calomnie atât cea privind abrogarea pedepsei cu închisoarea pentru aceste infracțiuni – prin *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 58/2002 privind modificarea și completarea unor dispoziții din Codul penal referitoare la infracțiuni contra demnității și infracțiuni contra autorității, precum și a unor dispoziții din Codul de procedura penală, cu modificările și completările ulterioare*, cât și dezincriminarea acestora prin modificările aduse *Codului penal* prin *Legea nr. 278/2006*.

Aspectele care interesează afectarea demnității persoanei sunt reglementate în prezent prin dispozițiile *Codului civil*. Astfel, *noul Cod civil (Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare)* statuează dreptul oricărei persoane la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la demnitate, la propria imagine, la respectarea vieții private, precum și alte asemenea drepturi recunoscute de lege (art. 58), detaliind, subsecvent, dreptul la liberă exprimare, dreptul la viață privată, dreptul la demnitate, dreptul la propria imagine și limitele în care se pot exercita aceste drepturi (art. 70-75).

De asemenea, prin *noul Cod civil* a fost introdus un mecanism eficient de protecție a valorii sociale în discuție și de reparare a prejudiciilor cauzate acesteia (a se vedea prevederile art. 252-257). Potrivit art. 69, „*La cererea persoanei interesate, instanța poate lua toate măsurile necesare pentru a împiedica sau a face să înceteze orice atingere ilicită adusă integrității corpului uman, precum și pentru a dispune repararea, în condițiile prevăzute la art. 252-256, a daunelor materiale și morale suferite*”.

În condițiile în care incriminarea unei fapte trebuie să fie determinată de gradul de pericol social generic al acesteia, care este evaluat de legiuitor în mod abstract, luându-se în considerare o multitudine de factori (privind importanța valorii sociale ocrotite, gravitatea lezării posibile, starea și dinamica manifestărilor infracționale vizate, împrejurările în care se pot săvârși astfel de fapte) și în contextul în care răspunderea penală este cea mai gravă dintre formele de răspundere juridică și trebuie să intervină numai dacă celelalte forme de răspundere juridică nu sunt suficiente pentru a asigura protecția corespunzătoare a valorilor sociale pe care legiuitorul urmărește să le ocrotească, apreciem că onoarea și demnitatea sunt valori care pot fi protejate deplin prin norme de drept civil, fără să fie necesară impunerea unor sancțiuni penale.

3. Din modul de redactare al textului inițiativei legislative, apreciem că menținerea acestuia poate crea dificultăți în ceea ce privește aplicarea acestei infracțiuni, prin raportare la alte fapte deja reglementate drept infracțiuni în *Codul penal*.

Astfel, deși este greu de imaginat cum unele acte de hărțuire morală pot determina o afectare a sănătății fizice (ceea ce presupune existența unei legături de cauzalitate între hărțuire și afecțiunea fizică dobândită), apreciem că astfel de fapte este bine să rămână circumscrise infracțiunilor cu aplicabilitate generală din *Codul penal*, care au un regim sancționator superior celui propus de inițiatori: art. 206 Amenințarea; art. 207 Șantajul; art. 208 Hărțuirea; art. 296 Purtarea abuzivă; art. 297 Abuzul în serviciu; art. 299 Folosirea abuzivă a funcției în scop sexual.

4. În ceea ce privește **art. 2 alin. (5²)**, considerăm că sintagma „manifestare serioasă a unui comportament” implică un grad ridicat de interpretabilitate.

De asemenea, nu este clară modalitatea de stabilire/cuantificare a „efectului dăunător de lungă durată” și nici nu sunt prevăzute formele sub care se poate manifesta acest efect.

5. Referitor la norma potrivit căreia stresul și epuizarea fizică sunt considerate modalități ale hărțuirii morale la locul de muncă, apreciem că trebuie avut în vedere faptul că fiecare loc de muncă implică un anumit grad de stres și solicitare fizică, precum și faptul că acestea pot surveni independent de existența unei forme de hărțuire.

6. Referitor la completarea *Legii nr. 202/2002*, nu susținem textul propus și considerăm că acesta se regăsește în actul normativ în vigoare, la art. 4 lit. c) și g), potrivit cărora:

„Termenii și expresiile de mai jos, în sensul prezentei legi, au următoarele definiții:

c) prin hărțuire se înțelege situația în care se manifestă un comportament nedorit, legat de sexul persoanei, având ca obiect sau ca efect lezarea demnității persoanei în cauză și crearea unui mediu de intimidare, ostil, degradant, umilitor sau jignitor;

g) prin discriminare bazată pe criteriul de sex se înțelege discriminarea directă și discriminarea indirectă, hărțuirea și hărțuirea sexuală a unei persoane de către o altă persoană la locul de muncă sau în alt loc în care aceasta își desfășoară activitatea, precum și orice tratament mai puțin favorabil cauzat de respingerea unor astfel de comportamente de către persoana respectivă ori de supunerea sa la acestea;”.

Astfel, apreciem că textul de lege menționat face referire clară cu privire la aspectele legate de discriminarea bazată pe criteriul de sex, hărțuirea morală putând fi foarte ușor interpretată și asimilată prin prevederile acestui articol de lege.

III. Punctul de vedere al Guvernului

Având în vedere considerentele menționate, **Guvernul nu susține adoptarea acestei inițiative legislative.**

Cu stimă,

Viorica DĂNCILĂ

PRIM-MINISTRU

Domnului senator **Călin-Constantin-Anton POPESCU-TĂRICEANU**
Președintele Senatului